

Informacijos teikimas apsinuodijimų centrams. CLP reglamento VIII priedas

Monika Avižienė, Aplinkos apsaugos agentūros
Cheminių medžiagų skyriaus vyriausioji specialistė

TEISINIS PAGRINDIMAS. TAIKYMO APIMTIS.

CLP reglamento 45 straipsnio įpareigojimai

- Tolesni naudotojai ir importuotojai, tiekiantys rinkai pavojingus mišinius, turi pateikti tam tikrą informaciją.
- Informacija teikiama prieš mišinių tiekimą į rinką.
- Informacija skirta apsinuodijimų centrams.
- Informacija naudojama ekstremaliose sveikatai situacijose (apsinuodijimai), siekiant nustatyti prevencines ir gydymo priemones.

Informacijos teikimas iki CLP VIII priedo įsigaliojimo

- Teikiama pagal Valstybių narių (VN) nacionalinius reikalavimus.
- Panaši informacija teikiama daug kartų skirtingoms VN.
- Informacija teikiama į VN nacionalines duomenų bazes.

Informacijos teikimas LT:

- CLP 45 str. reikalavimai įgyvendinami Aplinkos ministro įsakymu D1-462;
- LT importuotojai ir tolesni naudotojai sukuria mišinio įrašą IS AIVIKS sistemoje;
- ES importuotojai ir tolesni naudotojai atsiunčia reikiamą informaciją el. paštu;
- Informacija pateikiama iš saugos duomenų lapų (SDL).

Informacijos teikimas pagal CLP reglamento VIII priedą

- Teikiama informacija suderinta visu ES lygiu.
- Suderintas informacijos teikimo formatas.
- VN pasirenka kokiu būdu priims teikiamą informaciją (ECHA duomenų bazė, nacionalinė duomenų bazė).
- Pramonė gali rinktis informacijos paruošimo / pateikimo įrankį (ECHA pateikimo portalas, IUCLID6 sistema, savo turimos sistemos).

CLP VIII priedo taikymo apimtis

- Europos ekonominė erdvė (EEE):
 - ES šalys + Norvegija, Islandija ir Lichtenšteinas.
- Informaciją turi pateikti EEE ūkio subjektai.
- Nėra specifinių nuostatų ne-ES tiekėjams:
 - turi reikšmės tiekimo grandinei, jei ne ES-tiekėjai toliau norės tiekti mišinius ES rinkai.

Reikalavimų apimtis

Teikiamos suderintos informacijos apimtis:

Bendra informacija

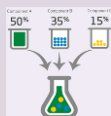

Informacija apie produktą

Informacija apie mišinį

Informacija apie mišinį:

Pilna mišinio sudėtis (pavojingi komponentai + nepavojingi komponentai)

Ženklavimo reikalavimai:

Unikalus mišinio identifikavimo kodas

Sąvokos

Mišinys mišinyje (MIM):

Mišinio sudėtinis komponentas yra mišinys

Originalus mišinys:

Originalus tiekėjo pateiktas mišinys pramoniniam naudojimui

Galutinis mišinys:

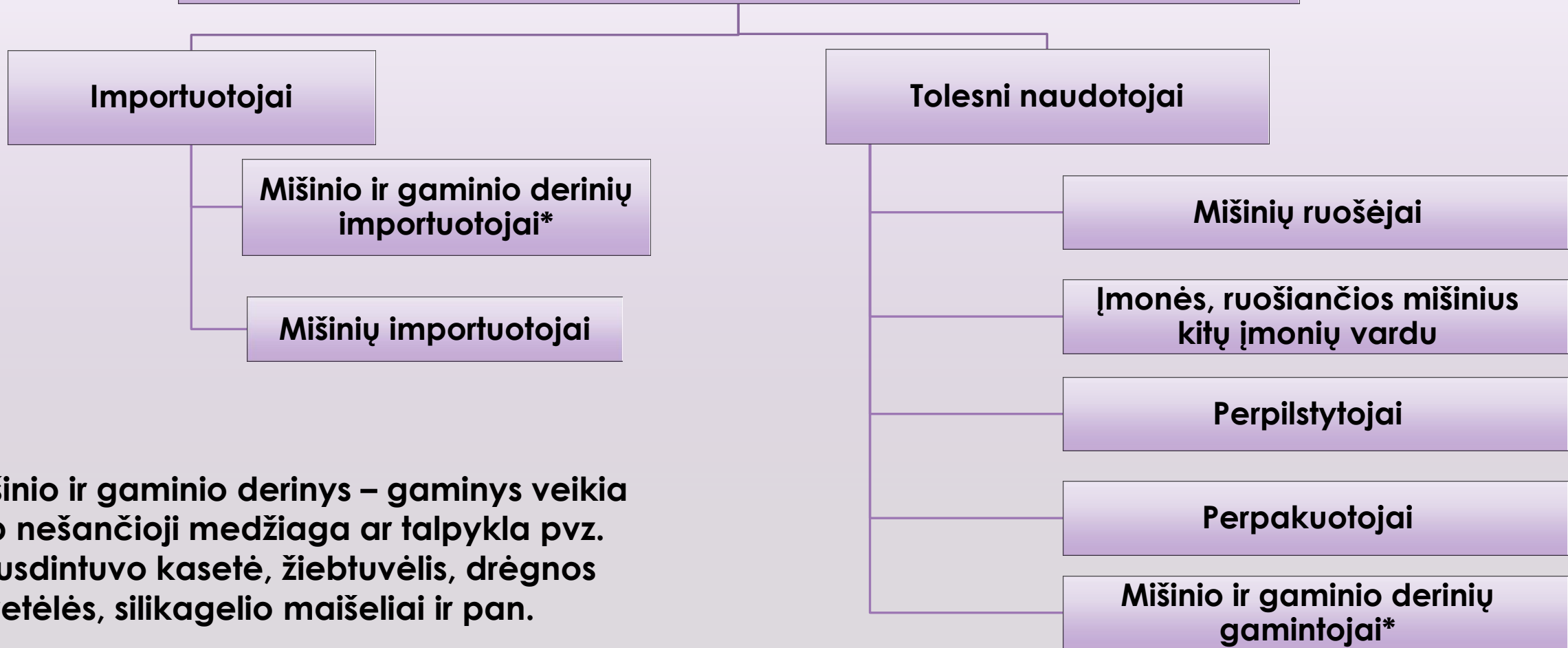

Profesionaliems ar paprastiems vartotojams skirtas mišinys

PAREIGŲ TURĖTOJAI. TAIKYMO DATOS. IŠIMTYS.

Pareigų turėtojai pagal CLP 45(1) str.

*Mišinio ir gaminio derinys – gaminys veikia kaip nešančioji medžiaga ar talpykla pvz. spausdintuvo kasetė, žiebtuvėlis, drėgnos servetėlės, silikagelio maišeliai ir pan.

Pareigų turėtojai pagal CLP 4(10) str*.

Platintojai

Etikečių keitėjai

Prekinio ženklo
keitėjai

Mažmenininkai

– **Platintojas užtikrina, kad platinamas mišinys atitinka visus CLP reikalavimus:**

1. Pakeistas prekinis pavadinimas yra nurodytas VIII priede teikiamoje informacijoje;
2. Informacija prieinama visoms Valstybės narėms (VN) į kurių rinką yra tiekiamas mišinys.

– **Siekiant užtikrinti visus reikalavimus platintojas:**

1. Perduoda informaciją tiekimo grandine aukščiau (apie prekinio pavadinimo pasikeitimą ar kitas VN);
2. Pateikia informaciją pagal VIII priedo reikalavimus.

* CLP 4(10) str. – šio reglamento neatitinkančios cheminės medžiagos ir mišiniai į rinką nepateikiami.

Problemos, susijusios su vykdomomis veiklomis, ir jų sprendimo būdai

Importas

- **PROBLEMA:** visos mišinio sudėties žinojimas.
- **SPRENDIMAS:** dokumentuoti susirašinėjimus su ne-ES tiekėju dėl mišinio sudėties ir turėti mišinio SDL.

Perpilstymas / perpakavimas

- **PROBLEMA:** visos mišinio sudėties žinojimas.
- **SPRENDIMAI:**
 - 1. Sudaryti sutarimus tarp tiekėjų, kad jie pateiktų informaciją.
 - 2. Patiems pateikti informaciją, naudoti tiekėjo UFI kodą, teikiamoje informacijoje nurodyti, kad mišinio sudėtis 100% atitinka tiekėjo UFI.

Platinimas

- **PROBLEMA:** nenorėjimas tiekėjui atskleisti pakeistą prekinį pavadinimą ar šalis, kurioms tiekiamas mišinys.
- **SPRENDIMAS:** patiems pateikti informaciją, naudoti tiekėjo UFI kodą, teikiamoje informacijoje nurodyti, kad mišinio sudėtis 100% atitinka tiekėjo UFI.

Taikymo sritis

- CLP VIII priedo reikalavimai yra taikomi:
 - mišiniams, kurie klasifikuojami kaip **pavojingi žmogaus sveikatai** ar turintys **fizinį pavojų** (augalų apsaugos produktai, biocidiniai produktai, valymo produktai, klizai, dažai ir kt.);
 - mišinio-gaminio deriniams, kurie klasifikuojami kaip **pavojingi žmogaus sveikatai** ar **turintys fizinį pavojų** (žvakės, kreidelės, spausdintuvo kasetės, drėgnos servetėlės ir kt.).

Kam nėra taikomi VIII priedo reikalavimai

Bendros išimtys

- Cheminės medžiagos
- Neklasifikuojami kaip pavojingi mišiniai
- Pavojingi aplinkai mišiniai

Išimtys pagal CLP reglamentą

- Mišiniai, kuriems nėra taikomas CLP reglamentas (1 str. 2 – 6 dalys: radioaktyvūs mišiniai, tranzitu gabenami mišiniai, vaistai, kosmetikos gaminiai, pašarai ir kt.)

Išimtys pagal CLP VIII priedą

- Mišiniai klasifikuojami kaip slėgio veikiamos dujos
- Mišiniai klasifikuojami kaip sprogiosios medžiagos (1.1–1.6 poklasiai)
- **Prekybos vietoje pagal užsakymą ruošiami dažai**

Prekybos vietoje pagal užsakymą ruošiami dažai

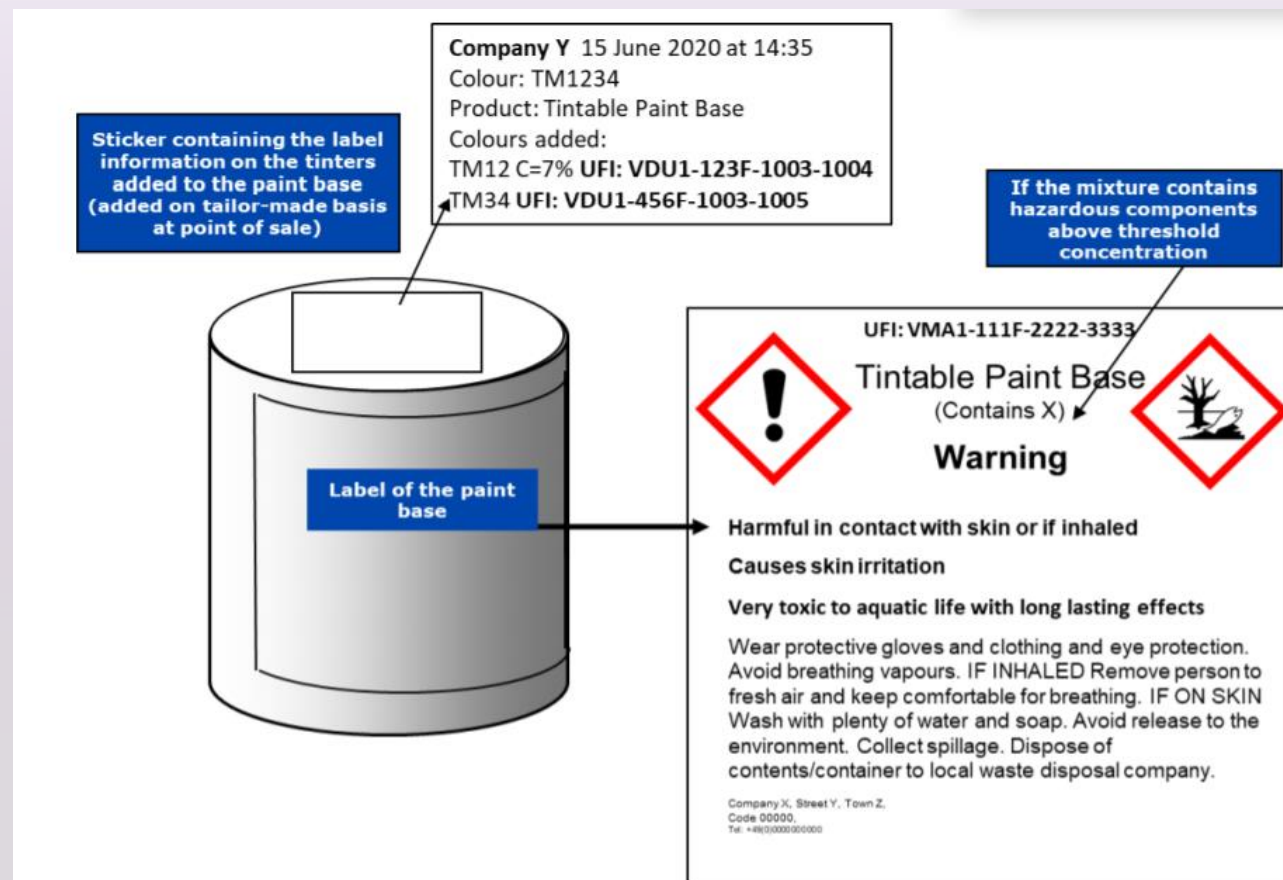
- Dažų bazė sumaišoma su spalvą suteikiančiu mišiniu ar chemine medžiaga.
- Mišiniai parengti pagal kliento pageidavimus ir apimantys neribotą spalvų variantų skaičių.
- Sudėtinga įgyvendinti VIII priedo reikalavimus – prieš sumaišant ir parduodant sugeneruoti UFI kodą, pateikti informaciją pagal VIII priedą ir paženklinėti pakuotę.
- **Išimtis*** - prekybos vietoje gaminamiems dažams informacijos galima neteikti.
- Taikant šią išimtį, turi būti taikomi tam tikri ženklavimo reikalavimai.

*Išimtis taikoma tik paprastam pirkėjui prekybos vietoje paprašius paruošti norimus dažus. Netaikoma iš anksto užsakomiems dažams.

Prekybos vietoje pagal užsakymą ruošiamų dažų ženklavimo reikalavimai:

- Ant pakuotės, be dažų bazės etiketės pateikiamas papildomas ženklavimas:
 - visų spalvą suteikiančių mišinių, kurių koncentracija paruoštų dažų sudėtyje viršija 0,1% ir kuriems taikomi VIII priedo reikalavimai, UFI kodai. UFI kodai nurodomi koncentracijos mažėjimo tvarka;
 - spalvą suteikiančių mišinių koncentracija, jei dažuose viršija 5%. Koncentracija nurodoma prieš UFI kodus.

Savanoriškas informacijos pateikimas

- Mišiniai kuriems nėra taikomi CLP VIII priedo reikalavimai (klasifikuojami tik kaip pavojingi aplinkai, neklasifikuojami kaip pavojingi).
- Savanoriškas informacijos pateikimas gali būti naudingas, kuomet:
 - mišinys naudojamas kito mišinio gamybai (informacijos perdavimas tiekimo gandine, neatskleidžiant konfidencialios informacijos);
 - mišinys tam tikrais atvejais gali būti nuodingas apsinuodijus (kūdikiams, rizikos grupėse esantiems, alergiškiems žmonėms ir pan.).
- Savanoriškai pateikta informacija gali pagelbėti medicinos personalui imtis tam tikrų veiksmų apsinuodijimo atveju.

VIII priedo reikalavimų taikymo datos

2021 m. sausio 1 d.

- Mišiniai skirti paprastiesiems vartotojams arba profesionaliam naudojimui

2024 m. sausio 1 d.

- Mišiniai skirti pramoniniam naudojimui

2025 m. sausio 1 d.*

- Visi rinkai tiekiami mišiniai, kuriems taikomas VIII priedas.

*Pereinamasis laikotarpis. Taikoma jei informacija apie mišinius buvo pateikta pagal VN nacionalinius reikalavimus iki VIII priede nurodytų taikymo datų.

Perinamasis laikotarpis – 2025 m. sausio 1 d.

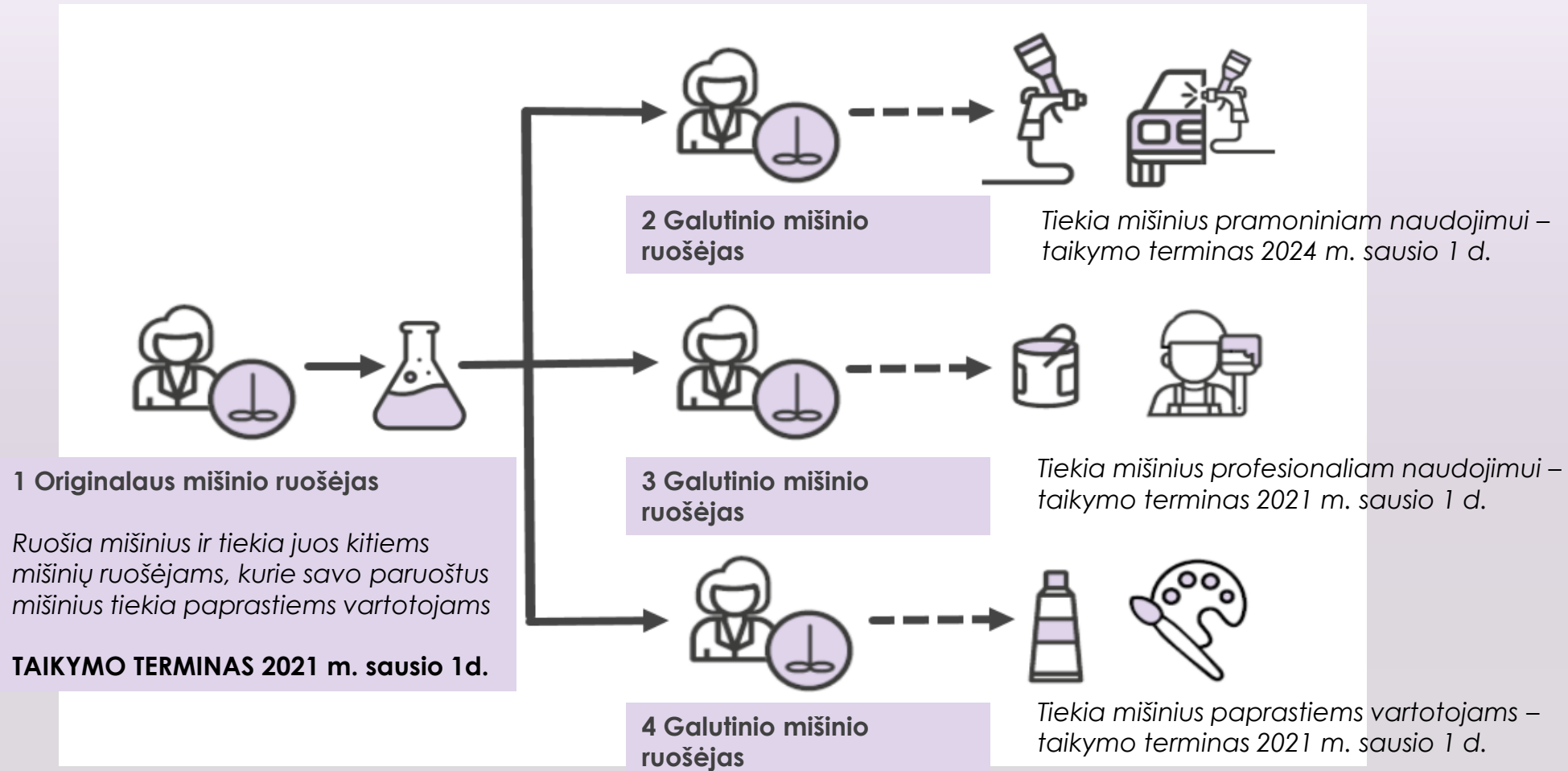
Po reikalavimų taikymo datos pasikeitus mišinio, kuriam taikomas pereinamasis laikotarpis, informacijai:

- klasifikavimas (pavojus žmogaus sveikatai ar fizinis pavojus);
- toksikologinė informacija;
- sudėtis (sudėtinė dalis pašalinama, pridedama ar pakeičiama);
- sudėtinių dalių koncentracijos;

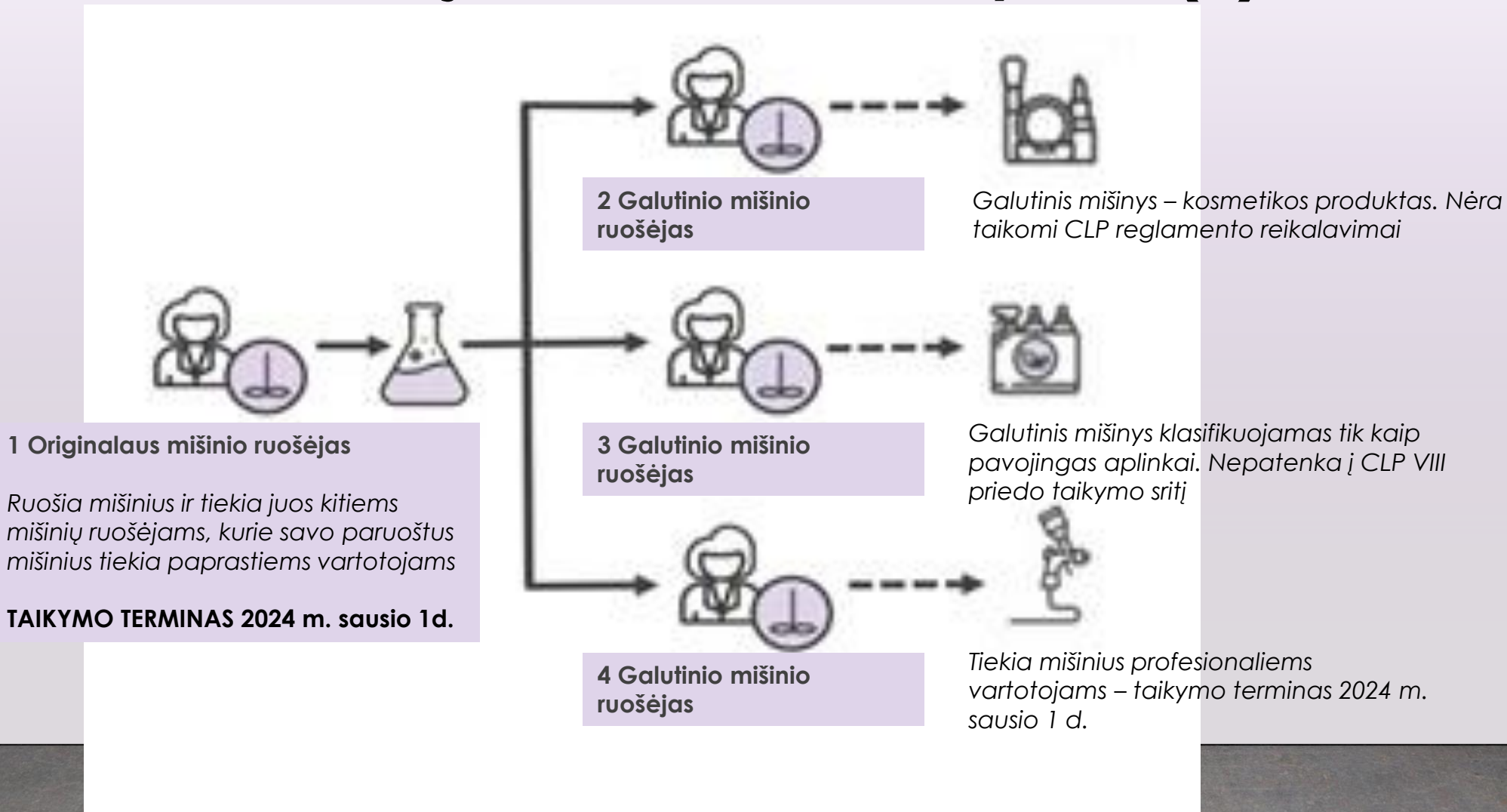
Informacija apie mišinį turi būti pateikiama pagal VIII priedo reikalavimus.

Mišinio naudojimo srities nustatymas

Mišinio naudojimo srities nustatymas (1)

STANDARTINIAI INFORMACIJOS REIKALAVIMAI

Standartiniai informacijos reikalavimai

Kontaktinė
informacija

+

Informacija apie
mišinį

+

Mišinio sudėtis
(100%) ir sudėtinių
dalių koncentracija.

+

UFI kodas

+

Informacija apie
produktą

Kontaktinė informacija

- **Duomenų teikėjo informacija:** juridinio asmens, atsakingo už teikiamą informaciją, duomenys: *vardas, pavardė, adresas, telefono numeris, el. paštas.*
- **Kontaktinio asmens duomenys:** turi būti nurodomi jei duomenų teikėjas, esant ekstremaliai situacijai, negali suteikti papildomos informacijos: *vardas, pavardė, telefono numeris, el. paštas.*
- **Kontaktinė informacija norint greitai gauti papildomos informacijos apie produktą*** (24 val. per parą / 7 d. per savaitę): *pavadinimas, telefono numeris, el. paštas*

*Nurodoma kuomet teikiama mažiau išsami informacija.

Informacija apie mišinį

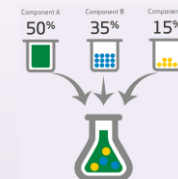
- Visi prekiniai pavadinimai ir kiti, etiketėje nurodyti, pavadinimai.
- **Toksikologinė informacija** (saugos duomenų lapas (SDL) 11 skirsnis). Informacija nurodoma visomis VN kalbomis, į kurių rinką bus tiekiamas mišinys.
- Klasifikavimas ir ženklavimas: *pavojingumo klasės, kategorijos, atsargumo frazės, piktogramos, signalinis žodis.*
- Fiziko-cheminės savybės: *spalva, pH, būseną.*

Toksikologinė informacija (SDL 11 skirsnis)

- Mišinio ir jo sudedamųjų dalių toksikologinis poveikis.
- Pateikta informacija turi apimti visas pavojaus sveikatai klases (*ūmų toksiškumas, odos ir akių ėsdinimas / dirginimas, odos / kvėpavimo takų jautrinimas, kancerogeniškumas ir kt.*). Nurodomi žinomi bandymų rezultatai, rūšis, metodas, laikas (*pvz.: ūmus toksiškumas prarijus: LD50 1310 mg/kg kūno svorio, žiurkė*).
- Laisvai įvedamas tekstas, pateikiamas visų VN kalbomis, kurių rinkoms yra tiekiamas.
- Neturi būti nuorodų į kitus SDL skirsnius.
- VN kurios šią informaciją priima ir anglų kalba: BE, HR, DK, EE, DE, IT, LV, LT, FR, MT, NO, NL, ES, SE, ISL.

Informacija apie mišinio sudėtį

- Visa mišinio sudėtinė informacija (cheminės medžiagos ir mišiniai mišinyje (MIM)):
 - komponentai, kurie yra klasifikuojami kaip pavojingi žmogaus sveikatai arba turintys fizinį pavojų, ir kurių koncentracija mišinyje \geq ar $\leq 0,1\%$;
 - komponentai, kurie nėra klasifikuojami kaip pavojingi žmogaus sveikatai ar turintys fizinį pavojų, ir kurių koncentracija mišinyje $\geq 1\%$.
- Sudedamųjų dalių identifikaciniai duomenys: *cheminių medžiagų pavadinimai, CAS/EB numeriai, IUPAC, INCI (jei taikoma) (CLP 18(2) str.)*.
- MIM prekinis pavadinimas, UFI kodas (jei taikoma).
- Sudedamųjų dalių klasifikavimas: *pavojingumo klasė ir kategorija*.

Mišinio sudedamųjų dalių koncentracija

- Nurodoma tiksli sudedamųjų dalių koncentracija (cheminių medžiagų ar MIM).
- Nurodomi sudedamųjų dalių (cheminių medžiagų ar MIM) koncentracijų intervalai.
- Tikslios koncentracijos ir koncentracijų intervalai nurodomi mažėjimo tvarka.

Koncentracijų intervalai (%)	Riba (%) vienetai
$\geq 25 - < 100$	5
$\geq 10 - < 25$	3
$\geq 1 - < 10$	1
$\geq 0,1 - < 1$	0,3
$\geq 0 - < 0,1$	0,1

Didelį susirūpinimą keliantys komponentai:

- 1, 2 ir 3 kategorijos ūmus toksiškumas;
- 1 ir 2 kategorijos STOT-SE;
- 1 ir 2 kategorijos STOT-RE;
- 1, 1A, 1B ir 1C kategorijos odos ėsdinimas;
- 1 kategorijos smarkus akių pažeidimas.

Koncentracijų intervalai (%)	Riba (%) vienetai
$\geq 25 - < 100$	20
$\geq 10 - < 25$	10
$\geq 1 - < 10$	3
$> 0 - < 1$	1

Kiti pavojingi komponentai ir nepavojingi komponentai.

Pavyzdys. Mišinio sudedamųjų dalių koncentracijų nurodymas

Mišinio sudedamosios dalys	Sudedamųjų dalių klasifikavimas	Tiksli koncentracija mišinyje (%)	Riba (%) vienetai	Koncentracijų intervalų (%) pavyzdžiai		
1 cheminė medžiaga	STOT-RE 2 , H373 Skin Irrit.2, H315 Flam Liq. 3, H336	29,3	5	24,3 – 29,3	28 – 33	29 – 30
2 cheminė medžiaga	Skin Corr. 1A, H314 Eye Dam. 1, H318	10	3	8,5 – 11,5	9 - 12	9 -10
3 cheminė medžiaga	Acute tox, 331	0,7	0,3	0,7 – 1	0,5 – 0,8	0,65 – 0,75
4 cheminė medžiaga	Aquatic Chronic 2, H411	8	3	5,7 – 8,7	6 – 9	7,5 – 8,5
5 cheminė medžiaga	Neklasifikuojama	52	20	40 - 60	50 -70	48 - 55

Mišinio sudedamoji dalis – kitas mišinys (MIM)

Žinoma pilna MIM sudėtis

• NURODOMA:

- MIM sudėtinės dalys ir jų identifikaciniai duomenys (*cheminių medžiagų pavadinimai, CAS/EB numeriai ir kt.*)
- Kiekvienos MIM sudedamosios dalies klasifikavimas ir ženklimas
- Kiekvienos MIM sudėtinės dalies tiksli koncentracija ar koncentracijų intervalai (*perskaičiuojama koncentracija galutiniame mišinyje*)

Pilna MIM sudėtis nežinoma, žinomi MIM UFI kodai

• NURODOMA:

- MIM identifikaciniai duomenys (*prekinis(-iai) pavadinimas (-ai)*)
- MIM klasifikavimas ir ženklimas
- MIM UFI kodas (aktyvus VN į kurios (-ių) rinką (-as) bus tiekiamas galutinis mišinys)

Pilna MIM sudėtis nežinoma, nėra žinomi MIM UFI kodai

• NURODOMA:

- MIM identifikaciniai duomenys (*prekinis(-iai) pavadinimas (-ai)*)
- MIM klasifikavimas ir ženklimas
- MIM pavojingos sudedamosios dalys ir jų koncentracijų intervalai, nurodyti SDL 3 skirsnyje
- MIM tiekėjo identifikaciniai duomenys (*pavadinimas, el. paštas, tel. nr.*)

Pavyzdys. MIM sudedamųjų dalių koncentracija galutiniame mišinyje

Galutinio mišinio sudėtis	Koncentracija galutiniame mišinyje (%)	MIM sudedamosios dalys	Sudedamųjų dalių koncentracija MIM (%)	Koncentracija galutiniame mišinyje (%)	
X mišinys (X MIM)	20	1 cheminė medžiaga	30	$20 \cdot 30 / 100 = 6$	1 cheminė medžiaga 11 % (6 + 5)
		3 cheminė medžiaga	40	$20 \cdot 40 / 100 = 8$	
		4 cheminė medžiaga	30	$20 \cdot 30 / 100 = 6$	
Y mišinys (Y MIM)	30	2 cheminė medžiaga	15	$30 \cdot 15 / 100 = 4,5$	3 cheminė medžiaga 15,5 % (8 + 7,5)
		3 cheminė medžiaga	25	$30 \cdot 25 / 100 = 7,5$	
		5 cheminė medžiaga	60	$30 \cdot 60 / 100 = 18$	
1 cheminė medžiaga	5	-	-	5	2 cheminė medžiaga 14,5 % (4,5 + 10)
2 cheminė medžiaga	10	-	-	10	
Vanduo	35	-	-	35	

Bendrinis produkto identifikatorius (*generic component identifier GCI*)

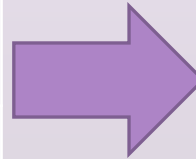
- GCI galima naudoti mišinio sudėtinėi daliai identifikuoti (cheminėms medžiagoms ir MLM).
- GCI galima naudoti vietoj tikslios sudedamosios dalies pavadinimo kvapiosioms medžiagoms ir dažikliams, jei yra tenkinamos šios sąlygos:
 1. Kvapiųjų medžiagų funkcija galutiniam mišinyje – kvapas, dažiklių – spalva;
 2. Kvapiosios medžiagos ir dažikliai nėra klasifikuojami kaip pavojingi žmogaus sveikatai;
 3. GCI suminė koncentracija:
 1. < 5% kvapiosioms medžiagoms;
 2. < 25 % dažikliams.

Pavyzdys. GCI naudojimas.

Koncentraciją galima nurodyti intervalu (2 – 5%) arba visai nurodyti (akivaizdu, kad koncentracija yra < 5%)

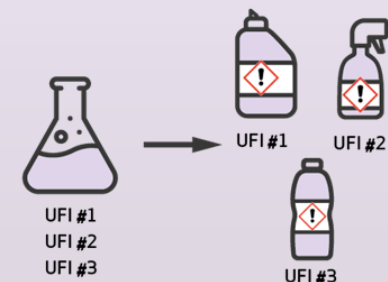
Komponentas	Klasifikavimas	Koncentracija (%)
A cheminės medžiagos pavadinimas	neklasifikuojama	60 – 80
B cheminės medžiagos pavadinimas	Eye Dam. 1, H318	13
1 kvapiosios medžiagos pavadinimas	neklasifikuojama	12
2 kvapiosios medžiagos pavadinimas	neklasifikuojama	1,5
3 kvapiosios medžiagos pavadinimas	neklasifikuojama	1,5
4 kvapiosios medžiagos pavadinimas	Acute tox. 1, H300	0,3 – 0,6
5 kvapiosios medžiagos pavadinimas	Skin Sens. 1, H317	2
6 kvapiosios medžiagos pavadinimas	neklasifikuojama	4

Komponentas	Klasifikavimas	Koncentracija (%)
A cheminės medžiagos pavadinimas	neklasifikuojama	60 – 80
B cheminės medžiagos pavadinimas	Eye Dam. 1, H318	13
1 kvapiosios medžiagos pavadinimas	neklasifikuojama	12
GCI	neklasifikuojama	3
4 kvapiosios medžiagos pavadinimas	Acute tox. 1, H300	0,3 – 0,6
5 kvapiosios medžiagos pavadinimas	Skin Sens. 1, H317	2
6 kvapiosios medžiagos pavadinimas	neklasifikuojama	4

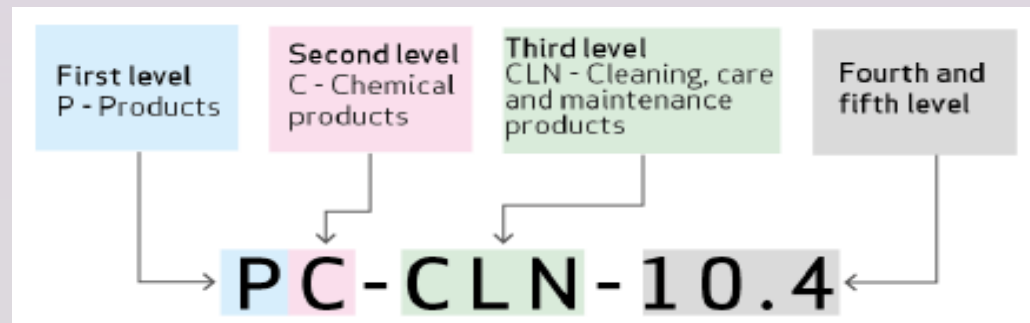
UFI kodas

- Bent vienas UFI kodas turi būti priskirtas rinkai tiekiamam produktui.
- *Pastaba:* keli UFI kodai gali būti paskirti skirtingiems produktams, kurie turi vienodą sudėtį / kompoziciją.
- Be UFI kodo duomenų teikėjas gali pateikti kitus identifikacinius duomenis pvz. pranešimo numerį informacijos, kuri buvo pateikta pagal nacionalinius VN reikalavimus.

Informacija apie produktą

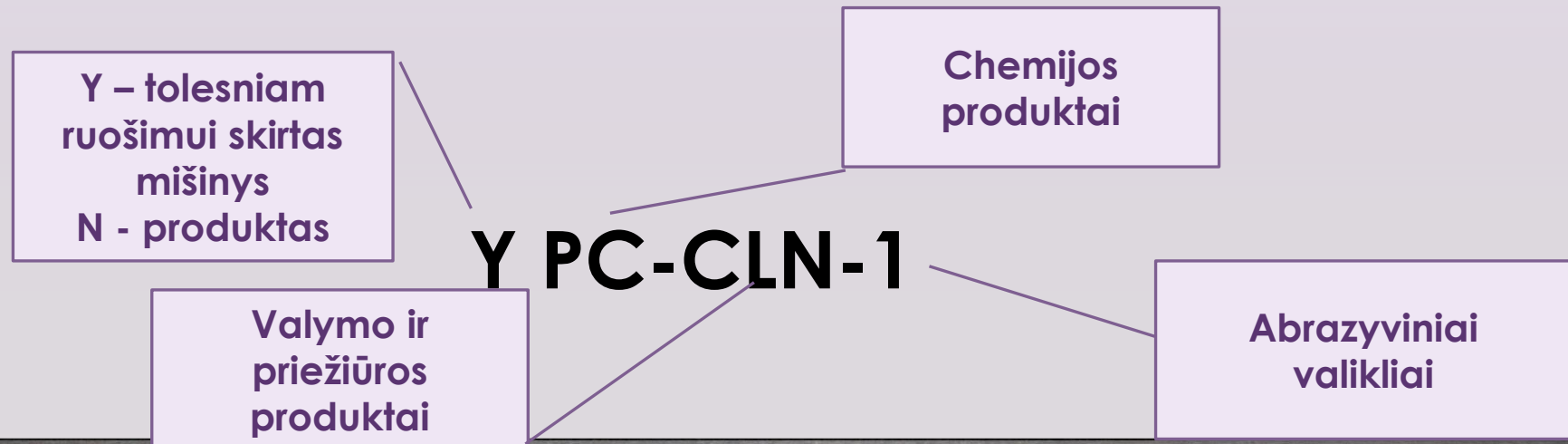
- Mišinio naudojimo tipas, arba jų derinys, priklausomai nuo galutinio naudojimo:
 - paprastiems vartotojams;
 - profesionaliam naudojimui;
 - pramoniniam naudojimui.
- **Produkto kategorija, pagal Europos produktų kategorizavimo sistemą (EuPCS).**
- Individualus pakuotės tipas (*aerozolio skardinė, purkštuvas, maišas ir pan.*) ir dydis.

EuPCs – produkto kategorijos kodas

- Numatomas mišinio naudojimo būdas.
- Informacija naudinga atliekant statistinę analizę susijusią su apsinuodijimais visoje ES.
- Nurodoma viena pagrindinė produkto kategorija. Galima nurodyti ir kelias šalutines produkto kategorijas (pvz. skalbinių skalbiklis su dėmių šalinimo priemone: pagrindinė kategorija – skalbiklis, šalutinės - skalbinių stiprinimo priemonė ir baliklis).

• PVZ:

INFORMACIJOS PATEIKIMO GALIMYBĖS

Teikiamos informacijos galimybės

Vienas pateikimas

- Pateikiama informacija apie vieną rinkai tiekiamą mišinį / produktą.

Grupinis pateikimas

- Pateikiama informacija apie grupę labai panašių mišinių / produktų.

Ribotas pateikimas

- Pateikiama mažiau išsami informacija.

Informacijos pateikimas apie mišinių grupę

- Grupinį pranešimą galima pateikti jei:
 - visi mišiniai turi tokią pat sudėtį;
 - visos mišinių sudėtinės dalys yra tame pačiame koncentracijų intervale;
 - visi mišiniai turi tokį pat klasifikavimą dėl pavojaus žmonių sveikatai ir / ar fizinio pavojaus.
- Grupinį pranešimą galima teikti ir mišiniams, kurių sudėtyje yra MLM ar naudojamas bendrinis produkto pavadinimas (GCI).
- Gali skirtis mišinių sudėtinė informacija kvapiosiomis medžiagomis, net jei jos yra klasifikuojamos kaip pavojingos žmogaus sveikatai.
- Skirtingų kvapiųjų medžiagų koncentracija kiekviename mišinyje turi būti $\leq 5\%$.

Informacijos pateikimas apie mišinių grupę

- Dauguma teikiamos standartinės informacijos yra tokia pati.
- Gali skirtis:
 - produktų identifikatoriai (pavadinimai, UFI kodai);
 - papildoma informacija:
 - spalva ir fizinė būseną;
 - pH;
 - pakuotės rūšis ir dydis;
 - naudojimo tipas (paprastas, profesionalus ir pramoninis).
- Papildoma informacija, išskyrus pH reikšmę, nurodoma kiekvienam produktui atskirai.
- pH reikšmę turi būti nurodoma visai mišinių grupei. Jei pH reikšmę yra labai žema ar labai aukšta t. y. <3 ar >10 , pH reikšmės intervalas gali būti nurodytas tik per 1 vienetą pvz.: 2,5 – 3,5 arba 10,5 – 11,5.

Pavyzdys. Informacijos teikimas apie grupę mišinių

Grupinis informacijos pateikimas

UFI: F5C7-GHKL-MN6T-87HD

Produkto kategorija: Universalūs (arba įvairios paskirties) neabrazyviniai valikliai

CLP kalsifikavimas: Eye Dam. 1 ir Skin Sens. 1

Produkto prekiniai pavadinimai: ABC, BCD

Sudedamosios dalies pavadinimas	Koncentracijų intervalai	Klasifikavimas
Cheminė medžiaga A	60 – 80	Neklasifikuojama
Cheminė medžiaga B	7 – 10	Skin Sens. 1
Cheminė medžiaga C	11 – 14	Eye Dam. 1, Skin Irrit. 1
Cheminė medžiaga D	1 – 2	Eye Dam. 1

Pavyzdys. Informacijos teikimas apie grupę mišinių (1)

Pavadinimas	Kvapioji medžiaga	Klasifikavimas	Koncentracijų intervalas (%)	Tiksli koncentracija (%)	
ABC	Cheminis pavadinimas 1	Skin Sens. 1, Asp. Tox. 1	1 – 2	1,2	
	Cheminis pavadinimas 3	STOT-RE 2	0,4 – 0,7	0,6	
	GCI	Neklasifikuojama	Nenurodyta	1	
	Cheminis pavadinimas 5	Skin Irrit. 2	1 - 4		
BCD	Cheminis pavadinimas 2	Eye Dam. 1	0,3 – 0,6	0,4	
	Cheminis pavadinimas 4	Eye Irrit. 2	1 - 3	1,4	
	MIM (UFI kodas žinomas ir informacija apie MIM prieinama)	Eye Irrit. 2	1 - 2	1,4	
	Cheminis pavadinimas 5	Skin Irrit. 2	1 - 4		
					ABC kvapiųjų medžiagų koncentracija 2,8 %
					BCD kvapiųjų medžiagų koncentracija 3,2 %

Ribotas informacijos pateikimas

- Mažiau išsamią informaciją galima teikti, jei:
 - mišinys yra skirtas tik pramoniniam naudojimui būdai;
 - mišinio galutinis naudojimo būdas nepatenka į taikymo sritį (savanoriškas informacijos pateikimas).
- Teikiamoje informacijoje nurodoma ne pilna mišinio sudėtis, o tik pavojingos sudedamosios dalys, kaip nurodyta SDL 3.2 skirsnyje.
- Teikiamoje informacijoje nurodomas tel. numeris ir el. paštas, kuriais būtų galima kreiptis, norint gauti papildomos informacijos. Numeris turi būti pasiekiamas 24 val. per parą 7 dienas per savaitę.
- Taikoma ir išimtis ženklinimui: UFI kodo ant produkto ar jo etiketės nurodyti neprivaloma. UFI kodas nurodomas SDL 1 skirsnyje.

SPECIALIOSIOS NUOSTATOS

Specialiosios nuostatos tam tikriems pramonės sektoriams

Vienas kitą pakeičiantys komponentai (ICG)

- Mišinio ruošime naudojamos chemiškai neidentiškos, bet labai panašios sudedamosios dalys (pvz. kompleksadariai, dehidracijos agentai, konservantai ir pan.).
- Gamybos procese sunku identifikuoti kuris komponentas yra naudojamas konkrečiuose produktuose (partijose).
- Grupuoti galima MIM ir chemines medžiagas.

Betono mišiniai, gipso ir cemento produktai

- Naudojamos labai kintančios ar nežinomos sudėtinės žaliavos.
- Tiksliai mišinio sudėtis yra nežinoma ir gali varijuoti skirtingose partijose.
- Nurodant galutinio mišinio sudėtį, galima naudoti nurodytas standartines formules.

Degalai atitinkantys techninius standartus

- Produktai gaminami laikantis EN standartų ir tam tikrų specifikacijų. Esami standartai apibrėžia išsamią kuro sudėtį ir techninę charakteristiką.
- Dėl nepertraukiamo maišymo proceso ir kintamos žaliosios naftos sudėties sunku identifikuoti sudėtį pagal CLP VIII priedo reikalavimus.

ICG komponentų grupavimo galimybės

Bendrasis metodas

VISI KOMPONENTAI TURI VIENODĄ:

1. **Techninę funkciją galutiniame mišinyje.**
2. Klasifikavimą pagal pavojų žmogaus sveikatai ir fizinį pavojų.
3. Toksikologines savybes.
4. Pakeičiami komponentai neturi įtakos galutiniam mišinio klasifikavimui ir kitoms savybėms (toksikologinei informacijai ir papildomai informacijai).

Alternatyvusis metodas

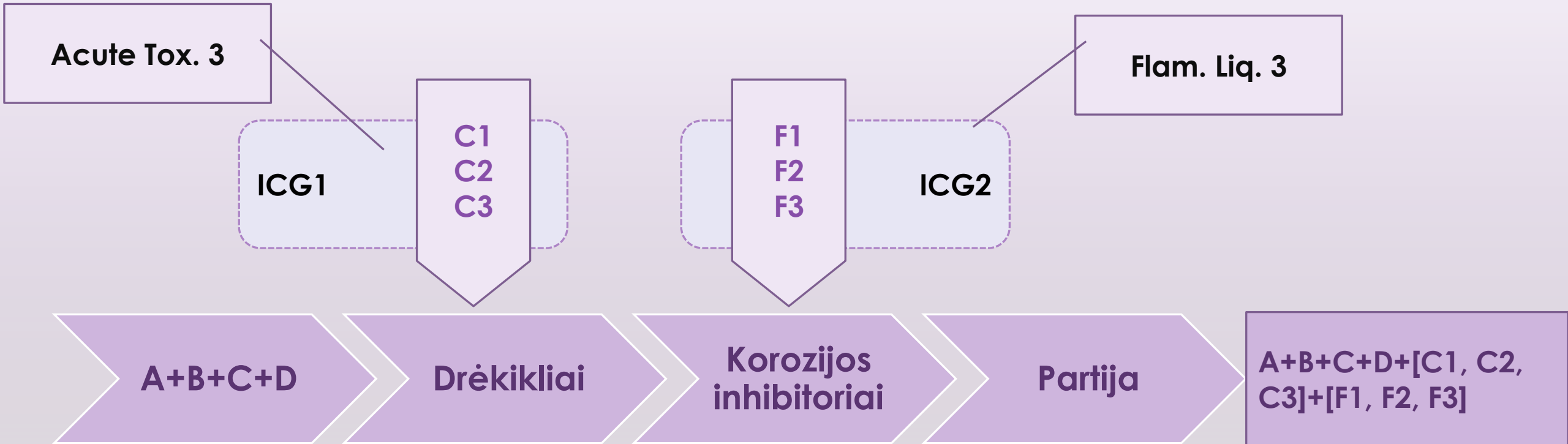
TAIKOMAS KOMPONENTAMS, KURIE
KLASIFIKUOJAMI KAIP:

Skin Corr. / Skin Irrit / Eye Dam. / Eye Irrit. / Asp. Tox. / Resp. Sens. / Skin. Sens.

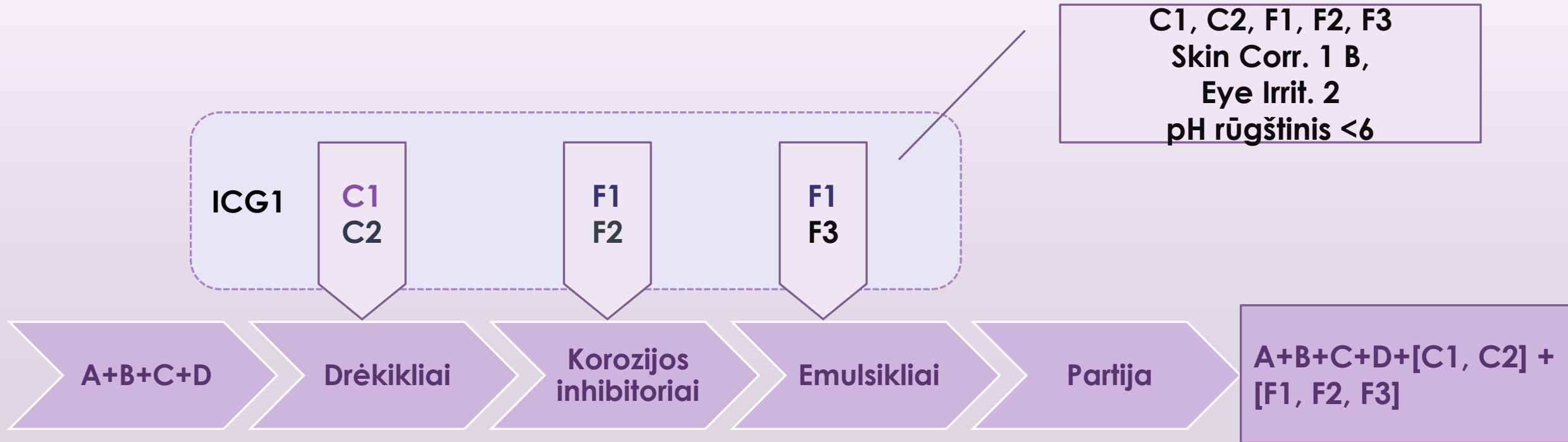
KRITERIJAI:

1. Vienodas klasifikavimas (pavojaus klasė ir kategorija).
2. Vienoda pH reikšmė (neutrali, rūgštinė ar šarminė).
3. Grupuoti galima ne daugiau kaip 5 komponentus.
4. Galimos kelios skirtingos techninės funkcijos.

Pavyzdys. ICG bendrasis metodas

Pavyzdys. ICG alternatyvusis metodas

Informacija apie ICG komponentus

- IDENTIFIKAVIMAS: visai grupei pateikiamas prasmingas pavadinimas, kuris atspindėtų techninę funkciją (-as) pvz.: anijoninė paviršinio aktyvumo medžiaga, oro ištraukimo agentas su paviršinio aktyvumo medžiagomis.
- KONCENTRACIJA: bendra koncentracija visų ICG komponentų pagal standartinius reikalavimus (tikslė vertė arba koncentracijų intervalas).
- KLASIFIKAVIMAS: pagal standartinius reikalavimus pavojingumo žmogaus sveikatai ar fizinio pavojaus klasės, kategorijos ir frazės (ICG grupės komponentų klasifikavimas turi būti vienodas).

Betono mišiniai, gipso ir cemento produktai

- 23 STANDARTINĖS FORMULĖS: 20 cemento mišiniams, 1 gipsui, 2 paruoštam betonui.
- Standartinėje formulėje nurodomas sudedamųjų dalių sąrašas su koncentracijų intervalais, kurie yra platesni nei nurodyti CLP VIII priede.
- Standartinę formulę gali apimti visą galutinio mišinio sudėtį arba dalį galutinio mišinio sudėties.

Pavyzdžiai. Standartinės formulės

Standartinis cemento mišinys – 7

<i>Produkto aprašymas</i>	<i>Klinteris portlandcementis Portlandcementis ir jo dvi pagrindinės sudedamosios dalys – klinteris ir klinteris</i>	
Sudedamosios dalies pavadinimas	EB Nr.	Koncentracija (masės dalis %)
Portlandcemenčio klinteris	266-043-4	59–94
Klinteris	215-279-6	5,5–35
Kalcio sulfatas	231-900-3	0–8
Dūmų dulkės	270-659-9	0–5
Neorganinės gamtinės mineralinės medžiagos	310-127-6	
Geležies (II) sulfatas	231-753-5	0–1
Alavo (II) sulfatas	231-302-2	0–0,1

Standartinis cemento mišinys – 19

<i>Produkto aprašymas</i>	<i>Mūro cementas (su klinteriu ir kalkėmis) MC 5, MC 12,5, MC 22,5</i>	
Sudedamosios dalies pavadinimas	EB Nr.	Koncentracija (masės dalis %)
Portlandcemenčio klinteris	266-043-4	25–60
Statybinės kalkės / gesintos kalkės pagal EN 459	215-138-9, 215-137-3	1–75
Kita, nepavojinga neorganinė sudedamoji dalis	310-127-6	0–74
Neorganiniai pigmentai pagal EN 12878	–	0–1

Standartinės formulės naudojimas

Standartinė formulė atitinka visą mišinio sudėtį

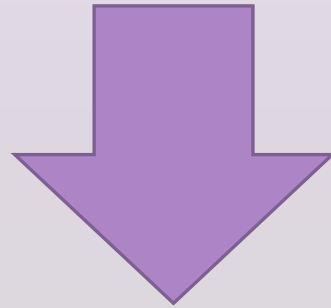
- Galutinio mišinio informacijoje apie sudėtį nurodomi visi komponentai ir koncentracijų intervalai kaip standartinėje formulėje.

Standartinė formulė atitinka dalį mišinio sudėties

- Galutinio mišinio informacijoje apie sudėtį nurodoma:
 1. Standartinė formulė nurodoma kaip MIM komponentas. Nurodomas standartinės formulės pavadinimas.
 2. Nurodomi kaip atskiri komponentai, pagal standartinę formulę + kiti mišinio komponentai.

Standartinė formulė ir SDL

Jeigu standartinę formulę atitinkančio mišinio SDL 3 skirsnyje esanti informacija apie sudedamąsias dalis yra išsamesnė ir koncentracijų intervalai yra siauresni, nei informacija esanti standartinėje formulėje.

Galutinio mišinio sudėtis nurodoma pagal SDL 3 skirsnio informaciją.

Degalai atitinkantys techninius standartus

- Informacija apie degalų sudėtį, kurie atitinka ES techninius standartus, pateikiama iš SDL 3 skirsnio.
- Nurodomi ir kitos žinomos sudedamosios dalys (pagal CLP VIII priedo reikalavimus).

Degalai	Produkto aprašymas
Benzinas EN228	Automobiliniai degalai. Bešvinis benzinai
Benzinas EN 85	Automobiliniai degalai. Etanolis (E85), automobiliniai degalai
Benzino alkilatas	Variklių degalai. Specialus benzinai varikliniams įrankiams
SND	Degalams naudojamos suskystintos naftos dujos
SGD	Degalams naudojamos suskystintos gamtinės dujos
Dyzelinas	Automobiliniai degalai. Dyzelinų variklių degalai (su biodegalais arba be jų)
Parafininis dyzelinas (pvz. GTL, BTL arba HVO)	Automobiliniai degalai. Parafininis dyzelinas, gautas sintezės arba hidrovalymo būdu
Krosnių kuras	Skystasis mineralinis kuras, pasižymintis dyzelinio krosnių kuro savybėmis
Dyzelinas MK1	Automobiliniai degalai. 1 ir 2 ekologinės klasės dyzeliniai degalai greitaeigiems dyzeliniams varikliams
Aviaciniai degalai	Aviaciniai turbininių ir stūmoklinių variklių degalai
Žibalas. Šviečiamoji parafininė alyva	B ir C tipų šviečiamoji parafininė alyva lempoms
Mazutas	Visų klasių sunkusis mazutas
Jūrinis kuras	Jūrinis kuras, kurio sudėtyje yra biodyzelino arba nėra
Dyzelinas B100	Riebalų rūgščių metilesteriai (RRME), skirti naudoti dyzeliniuose varikliuose ir šildymo įrenginiuose

UFI KODAS. ŽENKLINIMAS IR IŠIMTYS.

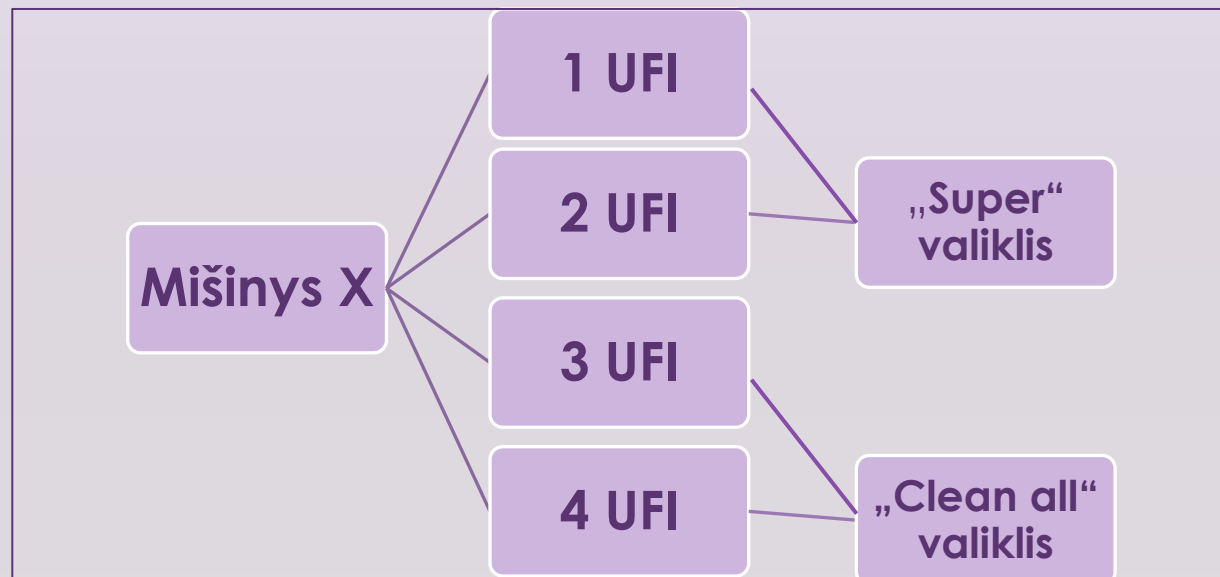
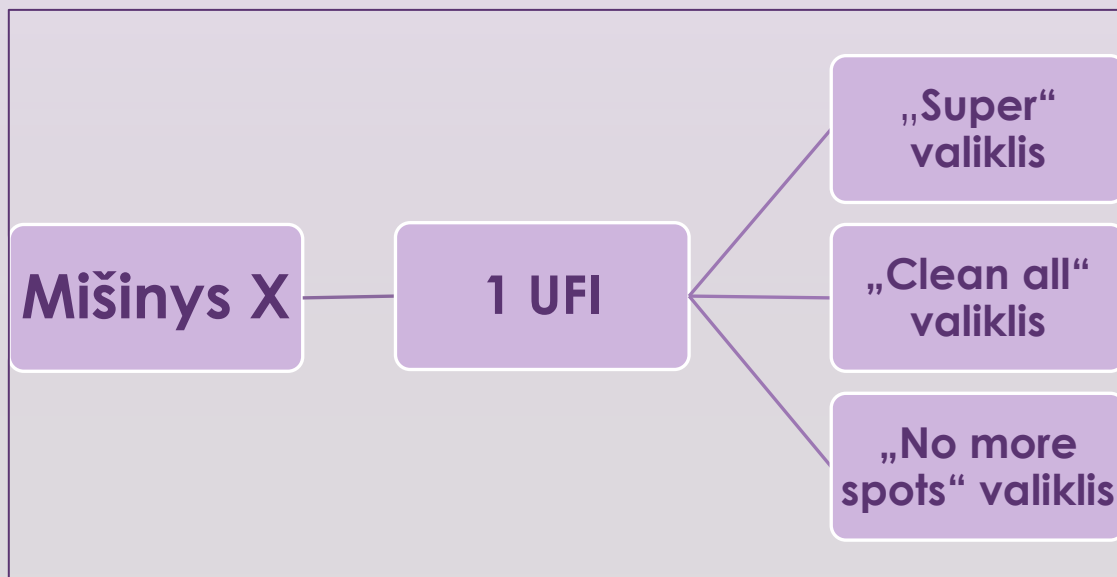
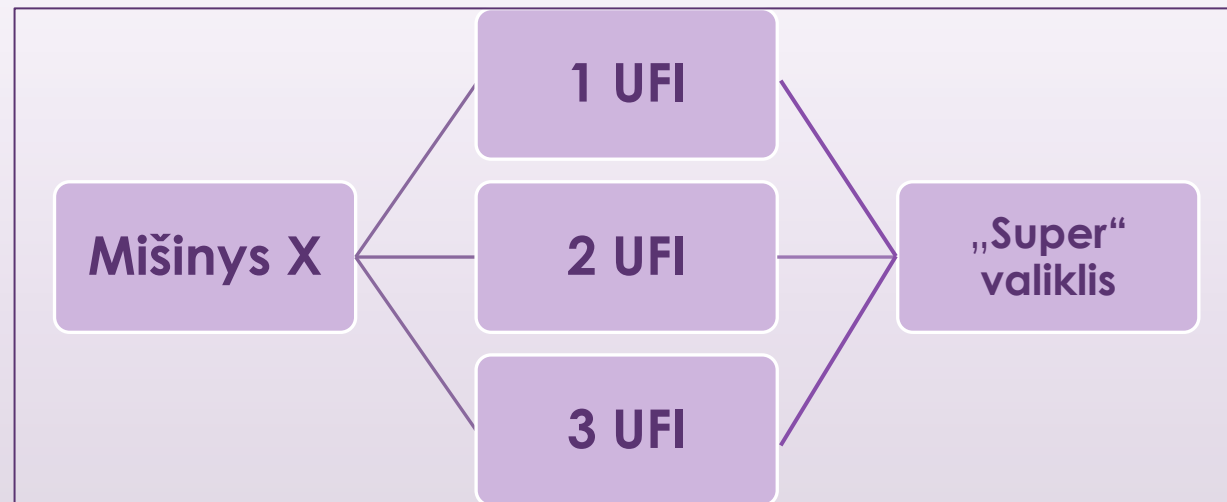
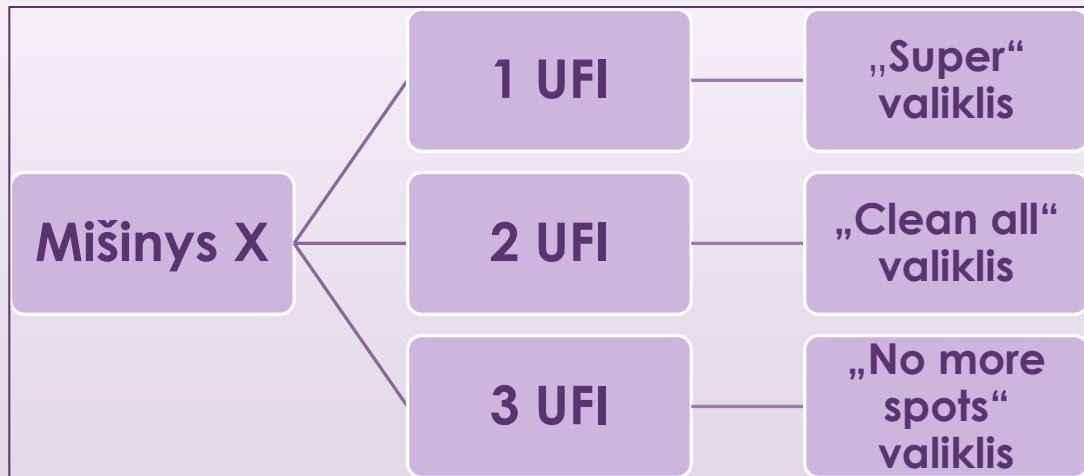
UFI kodas

- 16 ženklų raidinis, skaitinis kodas. Kodas dalijamas į 4 blokus, kurie atskiriami brūkšneliais. UFI kodo pavyzdys:

UFI: VDU1-414F-1003-1862

- UFI kodas – nuoroda į pateiktą informaciją apie mišinį.
- UFI kodas:
 - unikalus vienai mišinio kompozicijai;
 - produktai turintys skirtingus pavadinimus ir / ar rinkai tiekiami skirtingose pakuotėse, bet tokios pat kompozicijos gali turėti tokį pat UFI kodą;
 - produktas su tokia pat kompozicija gali turėti skirtingus UFI kodus.

Pavyzdžiai

Naujo UFI kodo priskirimas

- Naują UFI kodą reikia priskirti produktui, jei pasikeičia informacija:
 - Mišinio kompozicija (pridedama nauja sudėtinė dalis, išimama arba pakeičiama sudėtinė dalis);
 - Keičiasi informacijoje nurodyta koncentracija ar koncentracijų intervalai;
 - Pasikeičia mišinio Standartinės Formulės sudėtis;
 - Pasikeičia kuro sudėtis.

UFI kodo nurodymas ant pakuotės

- UFI kodas turi būti nurodomas teikiamoje informacijoje ir ant produkto etiketės (atspausdintas arba pritvirtintas).
- UFI kodas gali būti nurodomas ir ant pačios pakuotės, bet kaip įmanoma arčiau kitų ženklinimo elementų.
- Prieš kodą nurodomas trumpinys „UFI:“.
- Nėra nustatyta specifinių reikalavimų UFI kodo pozicijai, šrifto dydžiui ir tipui. Nurodoma, kad UFI kodas turi būti lengvai pastebimas, įskaitomas ir nenutrinamas.
- UFI nurodymas etiketėje turi būti planuojamas kartu su informacijos pateikimu apie rinkai tiekiamą produktą.
- Rekomenduojama UFI kodą pateikti vienoje eilutėje: **UFI:VDU1-414F-1003-1862**, tačiau galima nurodyti ir taip:

**UFI: VDU1-414F
1003-1862**

**UFI:
VDU1-414F
1003-1862**

UFI kodo ženklavimo išimtys

• Bendrosios išimtys pagal CLP reglamentą

- CLP reglamento 29 (1) str. – produktai turintys labai mažą ar nepatogios formos ir pavidalo pakuotę. Ženklavimo elementai pateikiami ant sulankstomos ar pririšamos etikečių arba ant išorinės pakuotės.
- CLP reglamento 33 str. – produktą sudaro išorinė, vidinė ir tarpinė pakuotės. Ženklavamos vidinė ir išorinė pakuotės.
- Sudėtiniai produktai (reagentų rinkiniai, eposidiniai klijai (derva + kietiklis), indų plovimo tabletės ir pan.). Kiekvienam mišiniui atskiras UFI kodas.

Išimtys pagal CLP VIII priedą

- Mišinys tiekiamas pramoniniam naudojimui. UFI kodas nurodomas SDL.
- Mišinys tiekiamas rinkai nesupakuotas. UFI kodas nurodomas SDL.
- Mišiniams, apie kuriuos pateikiama savanoriška informacija.
- Prekybos vietoje pagal užsakymą maišomiems dažams.

UFI kodo sukūrimas

- UFI kodo generatorius – <https://ufi.echa.europa.eu/#/create>
- [UFI kodo generatoriaus naudojimo vadovas.](#)
- Siekiant UFI kodo unikalumo, kuriant kodą reikia nurodyti:
 - PVM mokėtojo numerį (VAT kodą);
 - identifikavimo numerį (0 - 268 435 455).
- Jei kyla abejonių dėl konfidencialumo, PVM numerį galima pakeisti „įmonės raktu“, kurį sukuria UFI generatoriaus įrankis.
- UFI kodus galima kurti:
 - naudojant UFI kodų generatorių *online*;
 - įdiegiant UFI generavimo algoritmą (viešai prieinamas) į įmonės naudojamą sistemas.

PATEIKTOS INFORMACIJOS ATNAUJINIMAS

Reikalavimas atnaujinti pateiktą informaciją

Pateikti duomenys turi būti atnaujinami pasikeitus tam tikrai informacijai:

1. Produkto identifikatoriams (mišinio pavadinimui, prekiniam pavadinimui, UFI kodams).
2. Mišinio klasifikavimui dėl pavojaus žmogaus sveikatai ar fizinio pavojaus.
3. Toksikologinei informacijai.
4. Mišinio sudėčiai (koncentracijų pasikeitimai, koncentracijų intervalų pasikeitimai, sudedamųjų dalių pasikeitimai).

Tam tikrais atvejais informacija apie produktą turi būti pateikta naujai.

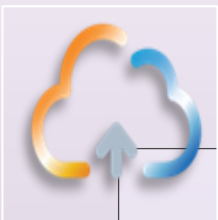
Informacijos atnaujinimas / naujos informacijos pateikimas

Pasikeitimas	Reikalavimas atnaujinti informaciją
Prekinis pavadinimas	Atnaujinimas. Papildoma nauja informacija. Sena informacija paliekama.
Naujas MIM UFI kodas	Atnaujinimas. Papildoma nauja informacija. Sena informacija paliekama.
Klasifikavimas dėl pavojaus žmogaus sveikatai ar fizinio pavojaus	Atnaujinimas. Sena klasifikacija pakeičiama nauja.
Nauja toksikologinė informacija	Atnaujinimas. Papildoma nauja informacija. Sena informacija paliekama.
Pakuotės tipas, dydis	Atnaujinimas. Papildoma nauja informacija. Sena informacija paliekama.
Tel. numeris el. paštas papildomai informacijai gauti	Atnaujinimas. Sena informacija pakeičiama nauja.
Mišinio sudėtinės dalies išėmimas / pridėjimas/ pakeitimas	Naujas informacijos pateikimas.
Mišinio sudėtinių dalių koncentracijos / koncentracijų intervalai.	Naujas informacijos pateikimas.
Mišinio sudedamųjų dalių koncentracijų pasikeitimai standartinėje formulėje	Naujas informacijos pateikimas.

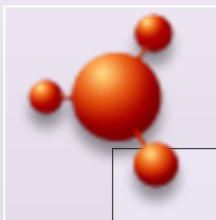
**INFORMACIJOS PATEIKIMO ĮRANKIAI. INFORMACIJOS
NAUDOJIMAS IR SAUGUMAS. VN SPRENDIMAI.**

Įrankiai informacijos paruošimui ir pateikimui

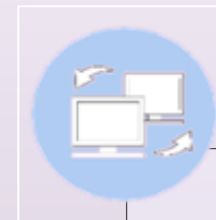
ECHA pateikimo portalas

- Įrankis sukurtas ir palaikomas ECHA, informacija saugoma debesijoje.
- Informacija ruošiama *Online*.
- Dokumentacija yra saugoma centralizuotai pačiame portale ir prieinama valdžios institucijoms.

IUCLID6 sistema

- Informacija ruošiama IUCLID6 programa, kurią galima parsisiųsti iš IUCLID tinklalapio.
- Informacija ruošiama *Offline*.
- Programą atsisiunčia ir palaiko vartotojas.

Sistema į sistemą

- Informacija kuriama ir ruošiama naudojant įmonės vidines sistemas.
- Sistemos paruošimą ir palaikymą prižiūri pats vartotojas.
- Labiau automatizuotas dokumentų parengimas ir pateikimas.
- Norint gauti prieigą prie šios funkcijos, pramonė turi pateikti prašymą ECHA.

Informacijos naudojimas ir saugumas

- **Informacijos naudotojai:**

- Apsinuodijimų centrai: greitai ir patikimai informacijai esant apsinuodijimo atvejui.
- Medicinos personalas: parenkant prevencines priemones ir priemones tolesnei gydymo eigai.
- Kompetentingos institucijos: statistinei analizei, siekiant nustatyti kaip pagerinti rizikos valdymo priemonių naudojimą darbo vietose.

- **ECHA garantuoja IT infrastruktūros saugumą:**

- Pateikimo portalo ir jame saugomų duomenų saugumo reikalavimai atitinka kitose ECHA įrankiuose naudojamus reikalavimus.
- Prieiga prie pateikimo portalo ir saugomų duomenų yra griežtai kontroliuojama ir nuolat stebima.
- Apsinuodijimų centrai ir kompetentingos institucijos ECHA pateikia garantijas, kad atitinka griežtus saugumo reikalavimus, išlaiko gautos informacijos konfidencialumą ir ją naudoja tik esant ekstremaliai sveikatai situacijai.

VN sprendimai

Informacija priimama prieš VIII priede nustatytus taikymo terminus	DK, EE, DE, LT, PL, SL
Šalys, kurios priims informaciją ir per ECHA pranešimų portalą ir per savo nacionalines sistemas	FR, DE, PT
Šalys, kurios priims toksikologinę informaciją anglų kalba	BE, HR, DK, EE, DE, IT, LV, LT, FR, MT, NO, NL, ES, SE, ISL
Šalys, kurios planuoja taikyti mokesčius	HU, HR, IT, ES
Tiekti rinkai mišinį galima tik tuomet jei šalis atsisiunčia pateiktą informaciją	FR, DE, IT, ES

Poison Centres

<https://poisoncentres.echa.europa.eu/lt/home>

Aplinkos ministro įsakymas D1-462 nauja redakcija

Monika Avižienė, Aplinkos apsaugos agentūros
Cheminių medžiagų skyriaus vyriausioji specialistė

2006 m. spalio 12 d. Aplinkos ministro įsakymas Nr. D1-462 dėl duomenų ir informacijos apie Lietuvos Respublikoje gaminamas, importuojamas, platinamas, eksportuojamas ir pramoninėje, profesinėje ar kitoje ūkinėje veikloje naudojamas chemines medžiagas ir preparatus, jų savybes, galimą poveikį žmogaus sveikatai ir aplinkai teikimo, rinkimo, kaupimo bei tolesnio paskirstymo tvarkos aprašo patvirtinimo

**Nauja redakcija
2020 m. birželio
18 d. Nr. D1-362**

Aplinkos ministro įsakymas Nr. D1-462 dėl duomenų ir informacijos apie chemines medžiagas ir cheminius mišinius teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo

Tvarkos aprašo bendrieji pakeitimai

- Terminas „**preparatas**“ keičiamas į terminą „**cheminis mišinys**“.
- Aiškiau pateikta informacija, kam taikomi reikalavimai t.y. gamintojams, platintojams, eksportuotojams, importuotojams, naudotojams.
- Pasikeitusi dalių numeracija, skyrių ir priedų skaičius:
 - I SKYRIUS. BENDROSIOS NUOSTATOS;
 - II SKYRIUS. DUOMENŲ IR INFORMACIJOS APIE CHEMINES MEDŽIAGAS IR CHEMINIUS MIŠINIUS TEIKIMAS;
 - III SKYRIUS. INFORMACIJOS APIE CHEMINIUS MIŠINIUS, KURIE KRISKIRIAMI PAVOJINGIEMS DĖL JŲ POVEIKIO ŽMONIŲ SVEIKATAI AR DĖL JŲ FIZINIO POVEIKIO TEIKIMAS;
 - IV SKYRIUS. DUOMENŲ IR INFORMACIJOS RINKIMAS IR KAUPIMAS APLINKOS APSAUGOS AGENTŪROJE;
- Priedai:
 - 1 priedas. Žmogaus sveikatai pavojingumo klasių, kategorijų ir frazių lentelė, kuria remiantis teikiamos kasmetinės ataskaitos į IS AIVIKS sistemą.
 - 2 priedas. Žmogaus sveikatai pavojingų cheminių medžiagų ir cheminių mišinių kiekių, nuo kurių reikia teikti duomenis ir informaciją į IS AIVIKS, lentelė.

I SKYRIUS. BENDROSIOS NUOSTATOS

- Tvarkos aprašo 3 dalis. Aiškiau ir paprasčiau pateikta informacija kokiems fiziniams ir juridiniams asmenims nėra taikomi Tvarkos aprašo reikalavimai.

II SKYRIUS. DUOMENŲ IR INFORMACIJOS APIE CHEMINES MEDŽIAGAS IR CHEMINIUS MIŠINIUS TEIKIMAS

- Mišinio toksikologinės informacijos neprivaloma pateikti, jei nurodomas UFI kodas.
- Nuo 2024 m. sausio 1 d. keičiasi pavojingų cheminių mišinių kiekiai, nuo kurių reikia teikti informaciją į IS AIVIKS sistemą (*Tvarkos aprašo 2 priedas*).

Tvarkos aprašo 2 priedas

Pavojingumo frazės	Cheminės medžiagos kiekis (kg)	Cheminio mišinio kiekis iki 2023 m. gruodžio 31 d. (kg)	Cheminio mišinio kiekis nuo 2024 m. sausio 1 d. (kg)
H300, H310, H330	10	1	10
H301, H311, H331	10	1	10
H340	10	10	10
H350	10	10	10
H360	10	10	10
H372	100	10	100
H373	1000	10	1000
H370	100	10	100
H371	1000	10	1000
H314	100	10	100
H318	100	10	100
H304	100	10	100
H334	100	10	100
H317	100	10	100
H400, H410, H411, H412	100	100	100

III SKYRIUS. INFORMACIJOS APIE CHEMINIUS MIŠINIUS, KURIE KRISKIRIAMI PAVOJINGIEMS DĖL JŲ POVEIKIO ŽMONIŲ SVEIKATAI AR DĖL JŲ FIZINIO POVEIKIO TEIKIMAS

- Pareigų turėtojai CLP 45 str. informaciją teikia pagal VIII priedą (*Tvarkos aprašo 17 dalis*).
- Informacija teikiama Europos cheminių medžiagų agentūros elektroninėmis priemonėmis (*Tvarkos aprašo 17 dalis*).
- Informacijos teikimo terminai – 2021 m. sausio 1 d. cheminiams mišiniams skirtiems paprastam ar profesionaliam naudojimui, 2024 m. sausio 1 d. cheminiams mišiniams skirtiems pramoniniam naudojimui (*Tvarkos aprašo 18 – 19 dalys*).
- Pereinamasis laikotarpis iki 2025 m. sausio 1 d. jei informacija apie cheminį mišinį buvo pateikta pagal Tvarkos aprašo reikalavimus iki nurodytų taikymo terminų (*Tvarkos aprašo 20 dalis*).
- Informaciją pagal VIII priedą galima pradėti teikti ir anksčiau nei nurodyti taikymo terminai (*Tvarkos aprašo 21 dalis*).

IV SKYRIUS. DUOMENŲ IR INFORMACIJOS RINKIMAS IR KAUPIMAS APLINKOS APSAUGOS AGENTŪROJE

- IS AIVIKS administratoriumi gali būti tik įmonės vadovas. Jei įmonės vadovas yra užsienio pilietis nėra galimybės prisijungti prie IS AIVIKS sistemos. Tokiu atveju metinės ataskaitos pagal Tvarkos aprašo reikalavimus teikiamos el. paštu. Per 3 d. d. el. paštu atsiunčiamas patvirtinimas apie tokių ataskaitų gavimą (*Tvarkos aprašo 22 dalis*).
- Ataskaitos, kurios buvo grąžintos patikslinti, turi būti patikslintos ir pateiktos pakartotinai per 15 d. d. nuo pastabų gavimo (*Tvarkos aprašo 23 dalis*).

AČIŪ UŽ DĖMESĮ 😊

